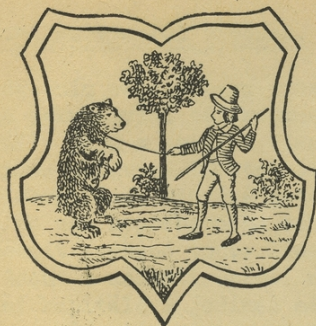

VĚTRNÍK

Vydává MěšNV ve Vysokém n. Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

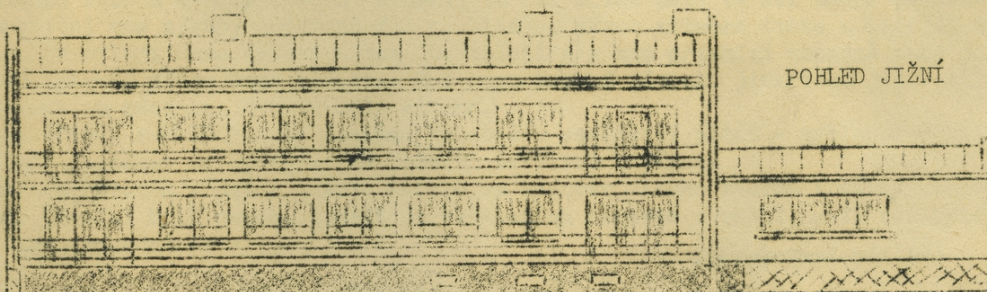
Větrník - roč. VII. č.3

Vysoké nad Jizerou 27.března 1974

V ý s t a v b a m a t e ř s k é š k o l y

ve Vysokém nad Jizerou.

V letošním roce se počítá se zahájením výstavby mateřské školy. Otázka výstavby byla předmětem jednání rady MěNV, plenárních zasedání, schůzí MO KSČ a MV NF. Touto výstavbou by byl odstraněn problém umístění dětí zaměstnaných žen. Na nedostačující kapacitu dosavadní školy bylo z řad občanů mnoho připomínek, poněvadž nebylo možné všechny žadatele uspokojit. Původně se uvažovalo pouze s rozšířením stávajícího objektu, avšak po zvážení všech možností bylo rozhodnuto, aby se postavila mateřská škola nová. Pro výstavbu MŠ se podařilo sdružit dostatek finančních prostředků - díky pochopení závodu Seba, ČSAD, Státního statku, MěNV a ONV. Škola bude moderní, vyhovující po všech stránkách všem dnešním požadavkům a předpisům. Výstavba bude provedena v prostoru dnešní školy.

POHLED JIŽNÍ

Nová budova bude mít dvě třídy, každá pro 30 dětí, takže celková kapacita bude dostatečná a bude možné zde umístit všechny děti za podmínky, že i ostatní závody a podniky se na výstavbě budou podílet.

Projekt a potřebnou dokumentaci zpracoval INVESTIS Praha, závod Semily. Rozpočet činí 1,5 milionů Kčs. Dodavatelsky je zajištěna dodávka a instalace zdravotní techniky a ústředního vytápění. Překážkou ve výstavbě bylo zajištění odborných pracovníků - zedníků. Díky pochopení závodu Seba a JZD Stanový byla tato otázka úspěšně vyřešena. Stojíme však před dalším problémem a to je získat pomocné síly. Přesto, že jsou zajištěni stálí pracovníci, tito všechnu práci nejsou schopni zvládnout. Jest nutné zajistit dostatečný počet brigádnických hodin a to zdarma. Nepodaří-li se toto zajistit, byla by celá výstavba ohrožena. Dle směrnic pro stavby v akci Z musí být vykázána uspora proti rozpočtu. Obracíme se proto na všechny naše občany, aby při výstavbě pomohli. Vždyť po dokončení to bude opravdu opět jedna pěkná budova, která bude sloužit právě těm našim nejmenším občanům. Každý si jistě přejeme, aby děti vyrůstaly v tom nejlepším prostředí. Všichni si musíme být vědomi toho, že stavba nebude dílem jednotlivce, ale všech našich lidí a bude též pro všechny děti. Rodiče se budou moci bezstarostně věnovat svým pracovním povinnostem. V dohledné době vás navštíví agitační dvojice a bude vám předán k podpisu List brigádníka, na kterém budou zaznamenány všechny odpracované hodiny i váš závazek na počet hodin, které odpracujete zdarma na výstavbě mateřské školy. Věříme, že nebude ani jeden náš občan, který by žádanou pomoc odmítl. Po dokončení tohoto krásného díla si každý pak s hrdostí řekne, že i on na tom má svůj podíl.

Předsedkyně NF M. Döubalíková

Předseda MěNV: J. Hásek

K jubileu vysoké továrny.

V letošním roce oslaví vysoká továrna 70 let trvání. O jejím vzniku, vývoji a osudech Vám na pokračování otiskujeme zápisy Antonína Junka, mnohaletého zaměstnance tohoto závodu. Materiály jsou z archivu Vlastivědného muzea.

V druhé polovině 19.století nastává veliký převrat v dění celého civilizovaného světa. Pára, elektrina, výbušné motory, stroje, chemické laboratoře, postavily se do služeb lidstva. Co zde nepřeborného bohatství pomůcek, jak zvýšit pomalou rukodílnou výrobu zboží, jak dostat zvýšené touze lidstva po denních potřebách, jak zpříjemnit život člověka, žijícího dosud v malosti oproti svému významu. To cítil dělník rukou

Silní kapitáloví jedinci měli jiné náhledy na tuto věc. "Stroje vyrobí více za malou režii, a můj zisk stoupne." A na březích řek rostly tovární budovy, z nichž množství zboží přicházelo na trh. Houstnouce železniční spoje v krátkém čase přepravovaly tovary na velké vzdálenosti do krajů, kde nebylo dosud továren, kde však měli nadbytek potravin, které zase scházely v krajích průmyslových. Tak pomocí železnice a lodí zblížovaly se nejen země, ale i kontinenty a rostl tak nepřímý obchod výměnný.

Továrny prosperovaly, ale jejich zaměstnanci, ti, kteří vlastně tvořili, ti na tom byli nejhůře. Zatím co majitel podniku žil z cizí práce v blahobytu, dělníci v nekonečné práci až 14 hodin trvajících, po různých těch uměle vytvořených "srážkách" a různých pokutách, nesli si domů almužnu a ještě chudou. Není tedy divu, že se zrodila nespokojenost s danými poměry a že se našli mluvčí těchto utlačovaných, vedoucí vyjednávání s tovaryšskými představiteli. Často se ale stávalo, že pro neústupnost na straně jedné a na straně druhé marný boj o větší krajíček chleba, vedl ke stávkám, které potlačeny byly mnohdy četníky, dokonce i vojskem, jak máme toho důkaz v nedalekém Svárově v březnu roku 1870. Tito mrtví ve Svárově nebyli však jediné oběti bojů dělnictva, za uhájení existence své a svých rodin. Ale čas ukázal, kde bylo právo, kdo měl pravdu

Vysoké nad Jizerou v tom všem ruchu zůstávalo stranou. Nemělo průmyslu. Zatím, co na okolních řekách dýmaly tovární komíny, tu šel život dále ve své dávné pomalosti. Nebyl a nepřišel sem nikdo, aby rozčeřil tu hladinu skoro mrtvého ticha a zapojil město do života. Na orloji času vyvstává tak 20.století a s ním přichází konečně také jakýsi vzruch, že ve Vysokém přece bude továrna. Než nepochopení udupalo jiskřičku již v zárodku, ale myšlenka tu zůstala, a byla dále živena.

Tak přišel rok 1903, kdy dochází konečně k realizaci plánů a myšlenek několika zdejších občanů: postavit ve Vysokém nad Jizerou textilní továrnu!

Pro nedostatek vodních zdrojů nebyla ve Vysokém dlouho stavba továrny uskutečněna a vysocí dělníci byli nuceni chodit do vzdálených továren v okolí, mezi než patřil i Svárov. / poznámka redakce/

Pokračování příště.

Pětaosmdesátka národního umělce Eduarda Kohouta.

Před pěti léty jsme na tomto místě vzpomínali osmdesátky národního umělce Eduarda Kohouta, který v dřívějších dobách rád a často zavítával k nám do Vysokého a několikrát i pohostinsky vystoupil v našem divadle jak ve starém radničním sále, tak i v nové budově Krakonoše.

Dnes se připojujeme k předlouhé řadě gratulantů k jeho požehnané pětaosmdesátce, jež ho stihla v překvapující duševní i fyzické svěžesti, jejíž setrvalý stav Mistru Kohoutovi do dalších let ze srdce upřímně přejeme.

Národní muzeum v Praze svým divadelním oddělením uspořádalo dne 12.března t.r.ktomuto jeho životnímu jubileu slavnostní podvečer v přednáškovém sále muzea za osobní účasti jubilanta. úvodem zazněl z magnetofonového záznamu Kohoutův nezapomenutelný Cyrano v monologu " Toť gaskonští kadeti jsou" Slavnostní projev Dr.O. Spalové nastínil celou uměleckou dráhu oslavence, který pak sám pobavil doslova nabitý sál humornými vzpomínkami na Hilarovo období v Národním divadle. Po doznění dalšího Kohoutova slavného monologu z Hamleta "Být či nebýt ..." a jedné ukázky z filmu rozloučil se Mistr Kohout s vděčnými titeli jeho velikého umění obsáhlým monologem Goldoniho arcilháře Lelia se třemi zpěvními vločkami.

V záplavě gratulantů podařilo se mi ukrást jeden krátký stisk ruky slovného oslavence s přáním mnoha zdraví " za všechny od nás z Vysokého nad Jizerou." Prokop Hásek.

Léta neběží, ale letí - přátelé!

Všichni dříve narození vysocáci postrádali v mládí vše, co dávala jejich vrstevníkům v povodí Jizery a pak lokálka Rokytnice- Martinice. Pamatuji, že jsme samozřejmě neuměli pla-

vat, leda ve škole u učitele Jodase a bylo málo vysočáků, kteří dovedli vykouzlit pár temp mezi skalami na Jizeře v Hradsku, kam se chodívalo koupat, správněji řečeno brouzdat se vodou. Jen někteří vysočáci, kteří odešli buď za řemeslem neb studiemi někam, kde byla voda, uměli plavat, ale bylo jich skutečně poskrovnu. Teprve postavením plovárny jsme koukali na skutečné plavce, hlavně na pana Jetmara, který vydržel hodinu i déle ležet na vodě a dovedl snad i ve vodě číst noviny. Byli to letní hosté z Prahy a jejich děti, které nás vysočáky naučily počátkům plavání a to jsem byl hozen do vody kamarádem Vlad. Háskem z Prčic, který mne pak vytahoval poloutopeného. Do dnešního dne znám jen prsa a "ouško", což stačilo, abych ještě dovedl skočit do vody, ale nikoliv z prkna.

Vlak byl pro nás stejně tak vzácnou nedostižností a pouze houkání lokomotivy od Hradska předpovídalo, že bude druhý den pěkně, zatím co houkání od Jesenného znamenalo určitě deštivé počasí. První jízdu vlakem jsem prožil se svým stejně starým jmenovcem v šesti letech věku. Otec nás vzal přes kopec do Jablonce a jeli jsme dvě stanice do Přívlačky, včetně tunelu, který v nás vzbuzoval už předem hrůzu. Jako dnes vidím tu závratnou rychlost a neustálé houkání na nechráněných přejezděch, jak si to vlak řítí, stromy se točí a kouř jiskry nás děsí. Z Přívlačky jsme šli pěšky domů s nedočkavostí, jak se bude me klukům chlubit. Mnoho dnů jsme prožívali jízdu v noci v bouřlivých snech, kdy jsme ze spaní hulákali a každou noc jsme jezdili těch pár kilometrů znovu a znovu. A pak v parku na rozhledně, postavené mezi třemi smrky u sochy Havlíčka, jsme klukům vykládali svůj zážitek a určitě jsme patřili mezi hrdiny. Na smrcích své rozhledny v parku jsme byli ukryti slídivým zrakům bratří Ronů a to Františka a Viléma, kteří po nás jeli plným právem, neboť jsme prý byli postrachem města. Děkan Bém, nikdy mnoho ovoce z farské zahrady neskldil, neboť "farářovy hrušky a třešně" patřily z dobré poloviny klukům, včetně ministrantů, kteří byli nejhroší, neboť měli stále přehled o pohybu faráře. Ani dalekohled, který si koupil a křik "dolů, udám" nepomáhal, ba ani hlídací bouda, ve které spal v noci otec kaplana Voborníka.

První autolinka na zkušenou vedla z Vysokého do Polubného. Byl to nový nákladák s lavíčkami a měli jsme tu čest jeti do Polubného zdarma. Linka se neošvédčila a pražský autodopravce, který čekal velké výdělky, se bez rozloučení z Vysokého ztratil. Pak přijela parta třech společníků s vyřazenými válečnými Saurery na železných obručích, která se však věnovala více opravám a přivážela cihly a stavební materiál ze Semil. Hlavní dopravu veškerého zboží, včetně kouření pro abaldu prováděl osvědčený špediér Jandura. Měl dva páry koní, několik vozů "stoláků" a osvědčeného pana Klímu, který byl nejdůležitější osobou provozu a starým poctivcem.

Pošta jezdila do Jablonce a do Plavů. Byla to bryčka, která krom pošty mohla přepravit i čtyři osoby od vlaku a zpět na nádraží a poštovní koně Schrötových, jakmile odvezli neb přivezli poštu, byli k dispozici pro ruchadlo neb brány a vozy poměrně velkého hospodářství poštmistra Schrötra. Zde jsme obdivovali jako kluci živého orla skalního, který měl vlastní ohradu na poštovní zahradě a byl pošmistrovým miláčkem. S poštou jezdil Karel Tom, pozdější výrobce limonády v Jablonci a ten byl také jediným, koho se bál stále kolem pošty brousící Pepík Metelka, zvaný "Benáš". Byl mdlého rozumu, ale nenechal nikoho bez povšimnutí. Ohromně se bál kominíka, před kterým upaloval a jakmile viděl Karla Toma, hnalo to domů ke Tříčci.

Čtyři kováři měli stále plno práce a kovář Metelka byl specialista na výrobu pump, což měl i na své firmě, že je odborný pumpař. Dělal pumpy z kmenů borovic a byl i proutkářem, který prý uměl vodu najít. Téměř každý dům měl svoji pumpu, v návsi to byla koryta, kam se chodilo máchat prádlo a od koryta bral vodu i výrobce limonád Nečásek v zákostelí. Dvě velké obecní váznice, z nichž zejména zákostelská sloužila, když netekla voda z vysokého vodovodu. Vysoký vodovod měl jen několik stojánek a vodu hnalo větrné kolo v návsi, zatím co nemocnice měla svoji větrné kolo. Voda z váznice ve školním dvoře se nedala později používat, neboť tam prosakovala močůvka ze školních záchodů a pak tam jednou skočila kočka a pro vodu se tam přestalo chodit. Stojany, neboli "pumpičky" byly stále obsazené a na náměstí byl dokonce dvojstojan. Když byl vítr byla voda, a protože u nás byl vítr celý rok, fungoval ten malý vodovod téměř stále. Na stojanech byly umístěny petrolejové lampy, které chodil denně se žebříkem rozvěcet nezapomenutelný Arnošt Kučera. Nakonec rozsvítil stahovací plynovou lampu na náměstí. Pan Kučera byl v noci ponocným, měl na starosti městský park, rozsvěcel pouliční lucerny a tyto zhasinal. O Božím těle měl na starosti hmoždíře a do dnešního dne si neumíme představit, jak mohl zastávat tolik funkcí. Kdy vlastně spal? Dnes by jeho funkci vykonávali určitě tři lidé.

Léta běží, léta letí a vzpomínky na Vysoké - jak vypadalo před více jak šedesáti roky, zůstávají stále živé. Vzpomínám, že vše to, co bylo před šedesáti roky, prožívám znovu,

jako by to bylo včera, zatím to, co bylo včera, přechasto zapomínám. Že by skleróza? Mám obavy, že ano.

Josef Doubalík

Vo strejcoj Florijánov.

Kaňka.

"Kubiku, Kubiku," zastejskal si pan falář. "Na celý kolatuře, za těch padesát let co ji rychtuju, není ani čmejčka, jen u vás straší ukrutná kaňka." Švec Kubik s vykulenejma vočima vertal sebou na žilli. Nevěděl furt co pan falář vod něj chce. Tejď už věděl. "Vedete neřánnej život, Kubiku, neřánne před pánembohem i před mraunosti lickýho pořádku. Patnáct let už deržíte a žijete na divoko s Mňukovou Rozálií bez posvěcení senmou svátosti a k pohoršení všech farníku, a k doveršení všeho máte s ni štyry děti. Dyby Mňukova Rozálie žila ve středověku, byli by ji juž při pernīm upálili."

Kubik se sebral a poudá: "Ale já mám s pánembohem pořánnost, jednostpane. Von proti mně nic nemá a je mu to jenno, svátost sem svátost tam, ináč by mě nevobdařil štyrma harantama. Šak ste je sám krtil. Kluci jako buci, a to eště není konec." Pan falář zaverťal hlavou: "Pánbuh ve svý veliký dobrotě vás jen zkouší, milej Kubiku, jesli za tu milost na dětech se mu vodvděčíte, jesli mu to voplatíte a dáte se s Mňukovou Rozálií křesťanský voddať."

Kubik se zas zaverťal: "Já na tom furt nic neřánnýho nespátruju, merzutosti a rámusu není pro to u nás víc než u iněch co podstoupili senmou svátost, tak na co by?" "Kubiku, Kubiku, a co děti? Jen si považte, dyť to nejsou ani vaše děti, Kubik se nadzvedl: "A to cakra - s vodpuštěním - to teda pr!"

"Nechte mně domluvit, Kubiku. Polle mena to nejsou vaše děti, alebrž Mňukovy Rozálie, jakožto nemanželský matky, takže v matrice, před ouřadem a ve škole vaše děti otce nemaj. "Kubik na to nic." Podvejte se Kubiku, du na zaslouženej vodpočinek a s toulle kaňkou bych šel nerad. Voddauky vás nebūdou nic košťovat, dělám to taky k vůli sobě. Tak co, rozmyslíte si to?" "Teda, ať je po vašem, jednostpane," poddal se Kubik.

Večír v hospodě vo tom strejcům vypravoval a co slibil falářov. Strejce Floriján poudá: "Tak ty seš, Kubiku, aby se tak řeklo, ženich z přinucení. To až se tě při kopulaci bude ptát jesli si Rozárku bereš dobrovolně a tak, tak bys vlasně měl říc, že z přinucení." Strejci se rozchechtali. "Z jakýho přinucení, načepejřil se švec. Nihdo mě nepřinutil. Dybych nechtěl, nebylo by ničehož." Jak to, že nepřinutil? Draňkal do tebe nebo ne? Přinutit muž po dobrým jako po zlým," poudá Floriján. "Tak dyž to teda je takle, kasal se švec, tak to řeknu jak poudáš. A pujdeš mně za sjetka, abys to slyšal." Hostinskěj se hned přitočil, že pujde za druhýho, a dyž Kubik udělá jak poudá, že dá k lepšimu štěně piva.

Vohlášky byly jennou za třikrát, exámen a zpověď žánná, všecko pan falář slevil, jen aby měl tu kanku s kerku. A tak jenno ráno po mši svatý poklekli Kubik Vincenc a Mňukova Rozálie před panem falářem, aby jim požehnal. Za nima dva tuplování sjetci - voddavek a štěně piva - strejce Floriján a hostinskěj. No a jak to dopadlo? Dyž pan falář se ptal Kubika jesli si bere zde přítomnou Mňukovu Rozálii dobrovolně, Kubik, po tenkým zakašlání strejce Florijána, poudá: "Ne, z přinucení!" Do pana faláře jako dyž hrom uhodí: "Kristepana, Kubiku, co to nesmolíte? Musíte říc - jo -! Eště jennou." Pan falář znovu vopakoval votázku a Kubik zas: "Ně, z přinucení," ale hned povytáh kerk k panu falářov a přiškerceně poudá: "De vo štěně piva. My sme se vsadili." Pan falář lap po dechu a stočil voči nejdřiu na strejce Florijána, kerej si náramně prohlížel vzoreček na tepichu, pak k hjezdnatý klenbě kostela a tiše poudá: "Pane bože, vodpušť těm pacholkum, neboť nevědí co činí."

Pak nad novomanželama čmejč párkrát rukou a zaverčal nákej ten orémuš nebo co, a koukal aby tu bandu machomatánskou měl už z kostela venku. A tak se stala z Mňukovy Rozálie skerz přinucení šeuce Kubika, Rozálie Kubiková, na počest čehož vyvalil hostinskěj slíbený štěně piva.

Prokop Hásek.

Jaké trápení máme ve Vysokém nad Jizerou.

Před vánocema napadlo spousta sněhu, ulice se protahovaly, až byly hladké jako kluzišť. Hned se posypaly, ale nikoli škvářou, nýbrž mourem. Když přišlo tání, začalo se všecko "svinstvo a prasečina", jak my zde říkáme, nosit do domů. Venku jsou domy černé jako kominíci a vypadají hrůzně. Sníh taje a odkrývá hromady popele a různých odpadků, které roznášejí občané, kteří si neobjednali z různých příčin popelnici, nebo tento nešvar dělají ze zásady, protože je to nejlacinější. Uvnitř obce má silnice asfalt jen uprostřed a když se chodec vyhýbá vozidlům při dešti, musí do bláta a louží.

Vím, že v zimním období vznikají různé obtíže s dostatečným množstvím sypného materiálu.

álu na vozovky, ale je nutné v uzavřené obci používat popel s mourem? Když uschnou silnice posypané tímto odpadem, prší se, vznikají infekční záněty plic a navíc všechna ta nečistota ztěžuje práci hlavně zaměstnaným ženám, které vynaloží mnoho času na udržení čisté domácnosti v tomto období. Není možno tento problém nějak vhodně řešit?

Redakce na přání občanů.

S P O R T .

V polovině března probíhal na Slovensku mezinárodní závod ve skoku na lyžích o Tatranský pohár. Sportovní svět velice zaujala sedmnáctiletá norská skokanka, protože byla první ženou, která se zúčastnila této domény mužů - skoku na lyžích a navíc na mezinárodním fóru. Chtěli bychom připomenout, že naše ženy nebyly pozadu. Po I. světové válce skákala zcela suverénně na sněhových můstcích s vysokými kluky Milada Jandová a vedla si velice dobře. Určitě by v chlapecké konkurenci obstála. Začátkem třicátých let bylo známo, že ve Zlaté Olešnici skáče na lyžích dívka Kouřilová a v r. 1936 ve vysoké Kalifornii na malém dřevěném můstku skákaly tři dívky z vysoké měštanky: Marie Jandurová, Ludmila Koucká a Blanka Mařatková. Skákaly asi 15 - 17 m, ovšem mimo soutěž, jen při tréninku. O loňských závodech Postaru skákala na sněhovém můstku a dokonce v dlouhécsukni Hanka Kučerová ze Trčice.

Nedávno byl dotazován na lyžařské schůzi náš současný trenér malých skokanů, Ruda Doubek, který z kluků na novém žakovském můstku v Šachtách nejlépe skáče? Odpověděl zcela bez váhání: "Nejlíp skáče Alena Junková!"

Dvanáctiletá Alenka Junková / vnučka Antonína Junka / je tedy v současné době vysokou skokanskou nadějí. Dostane se jednou na mezinárodní forum tak, jako mladičká sympatická Norka? - To už je na její vůli a kázni. Talent, jak se zdá, má. J.Ř.

D r o b n é z p r á v y .

25. února uspořádalo Vlastivědné muzeum besedu "Kantor a housle", kterou přednesl lektor Soc. akademie v Semilech Zdeněk Kučera. Poutavě přiblížil a osvěžil stále revoluční myšlenky Věnceslava Metelky.

24. února a 3. března sehráli sklenařičtí ochotníci divadlo J.V. Klicperry "Každý něco pro vlast". Navštěvníci byli spokojeni a s uznáním nastudování hry ocenili, protože volného času jejich herci mají málo, směnují a do práce musí brzy vstávat. Sklenařickým přátelsky pomohli vysočtí ochotníci.

9. března na společenském večeru v Krakonošů slavila naše továrna S E B A splnění plánu.

7. března v předvečer svátku MDŽ se konala v Krakonoši oslava. Velice pestrý program zajistila ZDS a Mateřská škola.

5. března uspořádali vysočtí Požárníci Josefovskou taneční zábavu se sejkorákem. Sejkor se napeklo přes dva tisíce. J.Ř.

N a r o z e n í n y !

13. února oslavila pí. Božena Jandová z Vysokého u dcery v Jesenném 84 let,

3. března oslavil p. František Brumlich 84 let,

16. března oslavila pí. Marie Hajná 85 let.

Přejeme hodně zdraví !

Ú m r t í .

2. března zemřel v Rokytnici nad Jizerou p. Josef Soukup ze Staré Vsi ve věku 81 let,

8. března zemřel v Hradci Králové p. JUDr. Jaroslav Vavruška, bývalý přednosta okresního soudu ve Vysokém ve věku 78 let,

9. března zemřela pí Marie Matěchová z Vysokého čp. 168 ve věku 83 let,

12. března zemřela pí. Kristýna Hladíková ve věku 88 let.

Čest jejich památce !

Redakci zaslané použité i nepoužité rukopisy nejsou-li vyžádány zpět, ukládají se do archivu zpravodaje. Celoroční předplatné poštou 25,- Kčs. Odpovědná redaktorka Marie Ďoubalíková. Větrník vychází jednou měsíčně. Řídí redakční rada. Příspěvky psané strojem, nebo čitelně zasílejte nejpozději do 10. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena Kčs 1,-.